

Nina Gustafsson
Utvecklingsledare
08-124 570 42
nina.gustafsson@ekero.se

Socialnämnden

Motionssvar - Motion om att Ekerö kommun ska erbjuda avgiftsfria halkskydd till kommuninvånare över 65 år

Dnr SN19/112

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen.

Sammanfattning av ärendet

Per Lönnestål (SD), Jimmy Fors (SD) och Cecilia Fors (SD) har inkommit med en motion till kommunfullmäktige där de yrkar att Ekerö kommun erbjuder kostnadsfria halkskydd till kommuninvånare över 65 år. Motionen har remitterats till Socialnämnden för besvarande.

Beslutsunderlag

Motionssvar socialnämnden, 2020-01-14

Protokollsutdrag KSau 2019-09-10 § 113

Motion om att Ekerö kommun ska erbjuda avgiftsfria halkskydd till kommuninvånare över 65 år

Ärendet

Per Lönnestål (SD), Jimmy Fors (SD) och Cecilia Fors (SD) yrkar i sin motion att Ekerö kommun erbjuder kostnadsfria halkskydd till kommuninvånare över 65 år. Motionärerna anger i sin motion att halkolyckor är ett stort återkommande problem under vinterhalvåret, samt att halkolyckor orsakar närmare 1 500 dödsfall per år. Vidare beskriver motionärerna hur varje förhindrad halkolycka innebär stora besparingar i pengar och lidande för de mestadels äldre som drabbas. Motionärerna vill se att Ekerö kommun arbetar preventivt mot halkolyckor och på så sätt ge kommunens äldre invånare mer rörelsefrihet, även under årets kalla isiga tid. Avslutningsvis anger motionärerna att den totala kostnaden för kommunen bör betraktas som marginell jämfört med vad kostnaden är för varje halkolycka, finansiellt som i lidande.

Fallolyckor – statistik och beprövad erfarenhet

Enligt en rapport från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) från år 2014 är fallolyckor den olyckstyp som leder till flest dödsfall, flest antal inläggningar på sjukhus och flest antal besök på akutmottagningar. Därtill visar statistik från Socialstyrelsen att det år 2018 i Stockholms län orsakades 145 dödsfall på grund av fall beträffande personer 65 år och äldre. I Stockholms län blev 11 086 personer inlagda i sluten sjukhusvård för fallskador orsakade av fallolyckor. Av de nationella rapporter och undersökningar som finns publicerade om fallolyckor framgår att majoriteten av fallolyckor inträffar i hemmet och då särskilt bland personer som är 80 år och äldre. Fall orsakat av halkning är vanligast bland personer i medelåldern (40 – 60 år).

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) har sammanfattat och kommenterat en systematisk kunskapsöversikt från Cochrane Collaboration gällande åtgärder för att förhindra fall hos äldre. Kunskapsöversikten visar att det finns stark evidens för att fysisk träning som syftar till förbättrad balans- och gångförmåga samt muskelstyrka, rörlighet eller uthållighet minskar fallfrekvensen. Träning minskar även risken för frakturer. För personer med nedsatt rörelseförmåga har ändring av hemmiljön särskild effekt. Vidare finns i kunskapsöversikten från Cochrane Collaboration en studie som undersökt effekter av broddar. Av denna studie framgår att broddar under skorna vid ishalka har förebyggande effekt mot fall. Den förebyggande effekten med broddar är dock väsentligt mindre än fysisk träning och åtgärder i hemmiljön.

Åtgärder för att förhindra fallolyckor har därtill uppmärksamats på en nationell nivå och exempelvis har Socialstyrelsen de senaste åren genomfört kampanjen ”Balansera mera”. Syftet med kampanjen är att förhindra fallolyckor bland äldre. Kampanjmaterialet omfattar bland annat råd och tips gällande mat, motion och medicin riktade till äldre personer. I materialet finns också information om enkla övningar som stärker musklerna och förbättrar balansen.

Utdelning av broddar i andra kommuner

Tidningen PROpensionären genomförde år 2018 en enkätundersökning som skickades till landets samtliga 290 kommuner, varav 224 av kommunerna besvarade enkäten. På frågan om kommunerna delar ut broddar till äldre invånare svarade 16,5 procent av kommunerna ”ja”. En återkommande synpunkt från kommunerna som delar ut broddar eller som tidigare har gjort det var att broddarna inte tycks användas i särskilt hög utsträckning.

Erfarenhet av gratis utdelning av broddar från Uppsala kommun visar att efterfrågan av broddar var begränsad trots diverse marknadsföringsåtgärder. I ett försöksprojekt i Tyresö kommun delades broddar ut gratis vintersäsongen 2016/17. Av en uppföljning genomförd av Tyresö kommunstyrelseförvaltning går att läsa att det är svårt att bedöma i vilken utsträckning försöksprojektet lett till en minskning av fallolyckor bland kommunens äldre invånare. I uppföljningen anges att ingen tillförlitlig kommunstatistik kunnat tas fram samt att andra faktorer såsom milda vintrar, i vad utsträckning broddarna använts m.m. påverkar bedömningen. Därtill anges i uppföljningen att förebyggandet av fallolyckor till stor del ankommer på kommuner, fastighetsägare samt andra ansvariga för snöröjning och halkbekämpning.

Kostnader för att införa avgiftsfria halkskydd för invånare över 65 år

Då alla inköp i offentlig sektor ska upphandlas går det endast att på förhand få fram ungefärliga siffror beträffande kostnaden för kommunen att införa avgiftsfria halkskydd. Enligt Ekerö kommuns befolkningsprognos framtagen av Statisticon AB beräknas befolkningen över 65 år i Ekerö kommun år 2020 uppgå till 4 994 invånare.

Vid en jämförelse av priset för halkskydd hos olika leverantörer samt kostnaden för kommuner som delar ut gratis broddar, framkommer att priset för halkskydd varierar från ca 50 kr till ca 200 kr per par halkskydd. För att få en ungefärlig bild av kostnaden har vi valt att räkna på vad kostnaden för kommunen skulle bli i det fall ett par halkskydd kostar 100 kr. I detta fall skulle kostnaden för kommunen bli 499 400 kr. Därutöver tillkommer kostnader för administration och distribution m.m.

Likställighetsprincipen och principen om förbud mot understöd till enskild

I 2 kap. 3 § kommunallagen stadgas likställighetsprincipen, vilken innebär att kommuner ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Det är alltså inte tillåtet för en kommun att utan stöd i speciallag särbehandla sina kommunmedlemmar eller grupper av kommunmedlemmar på annat än objektiv grund. Ett exempel på en sådan speciallag är socialtjänstlagen, vars syfte är att kommunen ska bistå enskilda.

Utöver likställighetsprincipen, vilken framgår av lag, finns det även ett förbud för kommuner att på något sätt understödja enskilda utan stöd av lag. Denna princip framgår av rättspraxis och innebär att det inte är tillåtet för en kommun att lämna vederlagsfria prestationer om kommunen inte på någon särskild rättslig grund har skyldighet eller befogenhet att göra det.

Kraven på likabehandling och förbud mot understöd till enskild är emellertid inte absoluta. Som angivits ovan får en kommun frångå likställighetsprincipen om det finns sakliga skäl för det. I begreppet "sakliga skäl" finns även ett krav på objektivitet. Det innebär att kommuner måste kunna motivera en särbehandling av kommunmedlemmar sakligt och objektivt, om det inte finns uttryckligt lagstöd för en sådan särbehandling. Vidare får en kommun frångå principen om förbud mot understöd till enskild om det kan vara av allmänt intresse att understöd lämnas. I rättspraxis upprätthålls dessa principer dock relativt strikt.

Socialkontorets bedömning

Vid en samlad bedömning anser socialkontoret att majoriteten av den statistik och beprövade erfarenheten som finns tyder på att den främsta faktorn för att förhindra fall bland äldre är fysisk träning som syftar till att förbättra balansen, rörligheten och stärka musklerna hos de äldre. Evidens kring effekten av utdelning av avgiftsfria halkskydd är begränsad.

Socialkontorets bedömning är att den beräknade kostnaden för utdelning av avgiftsfria halkskydd inte kan anses motiverad då det inte finns tydliga evidens för att halkskydd minskar risken för halkolyckor bland äldre i någon betydande utsträckning. Enligt forskningen finns det andra, mindre kostsamma åtgärder, som kan genomföras för att med större chans förhindra fallolyckor.

Vidare är det socialkontorets uppfattning att rättsläget än så länge är oklart gällande huruvida avgiftsfria halkskydd till en viss grupp av kommunmedlemmar strider mot likställighetsprincipen och principen om förbud mot understöd till enskild.

Mot bakgrund av ovan bedömer socialkontoret att Ekerö kommun inte bör dela ut avgiftsfria halkskydd till personer över 65 år. Socialnämnden föreslås således föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen om att Ekerö kommun ska erbjuda avgiftsfria halkskydd till kommuninvånare över 65 år.

Beslutet expedieras till
Kommunstyrelsen

Lena Burman Johansson
Socialchef

Nina Gustafsson
Utvecklingsledare